247: Murabaha İle Araba Almak

Tarık Ebu Abdullah

8 Ağu, 2017

https://ilimvecihat.com

SORU

Finans kurumlarının murabaha yöntemi ile ticari araç alınıp vadelendirilmesi caiz midir?

CEVAP

Hamd Allah'a mahsustur.

Muhterem kardeşim finans kurumları derken şu zamanda çok yaygın olan ve faizsiz işlem yaptıklarını söyleyen ve İslami bankalar olarak tabir edilen finans kurumlarını kast ettiğini zannediyorum.

Öncelikle şunu söylemek isterim: Şu zamana kadar faizsiz çalıştığını ve şeri' ölçüleri muhafaza ettiğini iddia eden banka veya benzeri kurumlardan incelediklerimin hepsinin hakikatte faizle çalıştığını ve dinimizde caiz olmayan işlemler yaptıklarını gördüm.

Kendilerine göre işlemleri dini emirlere uygundur çünkü yaptıkları işlerin fetvalarını almışlardır. Genelde bu tür kurumların Türkiye'de fetva sordukları yerler Diyanet Teşkilatıdır veya Hayrettin Karaman ve Faruk Beşer gibi hocalardır.

Dolayısıyla bu hususta Türkiye'li Müslümanlar dikkatli olması gerekir ve bu tür kurumlarla bir muameleye girmeden evvel muhakkak muteber ilim ehline danışması gerekir.

Sualine gelince مُرَابَحَــة (murâbaha) lügatte kar ve kazançtır. Arap ticareti kar getirdiği zaman تِجَــارَةٌ رَابِحَــةٌ (karlı ticaret) der. Ve kar ile sattığı zaman بِعْتُــهُ مُرَابَحَةً (kar ile sattım) der.

Istılahta murâbaha satın alınmış olan bir malın malum olan asıl fiyatın üstüne malum olan bir ziyadeyle diğer bir kişiye satılmasıdır. İbni Kudame *(rahimehullah)* şöyle der: "Murâbaha satışı malı asıl fiyatıyla ve malum olan bir karla satmaktır. İki tarafın asıl fiyatı bilmeleri şarttır. Satarken şöyle der: Asıl fiyatı 100'dür ve benim karım 10'dur. Bu caizdir. Bunun sıhhatinde hilaf yoktur. Kimsenin de bunu hoş karşılamadığını bilmiyorum."

Dolayısıyla murâbaha alışverişi aslen caizdir.

Ancak bizim asrımızda özellikle faizsiz çalışan finans kurumları ve katılım bankaları tarafından çok işletilen özel bir murâbaha türü ortaya çıktı. O da

müşterinin isteği üzerine yapılan murâbaha alışverişidir.

Murâbahanın bu suretinde müşteri bankaya geliyor ve mesela belirli bir arabayı almak istediğini söylüyor. Banka da "bu arabayı ben alayım ve karıyla sana vadeli olarak satayım" diyor.

Bu tür murâbaha'nın cevazında muasır ulema'nın ihtilafı vardır. Cevaz verenler bazı şartlar zikrederler. Bu şartların tahakkuk etmesiyle müşterinin isteği üzerine yapılan murâbaha alışverişi inşallah caizdir. Bu şartlar şunlardır:

Birinci şart: Bankanın müşteri tarafından istenilen malı satın alıp kendi mülküne geçirmesi (temlik etmesi). Zira kişinin (bizim konumuzda bankanın) temlik etmediği malı satması şeran caiz değildir. İmam Ebu Davud *(rahimehullah)'*ın tahriç ettiği hadiste Hakîm bin Hizâm *(radıyallahu anhu)* şöyle demiştir:

يَا رَسُولَ اللَّهِ يَأْتِينِى الرَّجُلُ فَيُرِيدُ مِنِّى الْبَيْعَ لَيْسَ عِنْدِى أَفَأَبْتَاعُهُ لَهُ مِنَ السُّوقِ فَقَالَ « لاَ تَبِعْ مَا لَيْسَ عِنْدَكَ

"Ey Allah'ın Rasulü! Bana bazen müşteri gelir ve elimde olmayan bir malı benden ister. Onun için onu pazarda başkasından satın alayım mı? Buyurdu ki: **"Yanında olmayanı (mülkiyetinde olmayanı) satma!"**

İkinci şart: Müşteri tarafından istenilen malın banka tarafından satın alınıp mülküne geçmesinden evvel iki taraf için bağlayıcı bir sözleşmenin yapılmaması. Zira banka malı temlik etmeden yaptığı bağlayıcı sözleşme bankanın mülkünde olmayan bir malı satması olur. Lakin müşteriden söz almasında bir beis yoktur.

Üçüncü şart: Bankanın malı temlik etmeden evvel bir ön ödeme veya para havalesi ilzam etmemesi. Zira banka malı henüz satın alıp mülküne geçirmemiştir.

Dördüncü şart: Bankanın malı temlik etmeden müşteriyi malı almaktan vazgeçtiği takdirde meydana gelen zarardan ötürü bir zarar bedeli üzerinde sözleşme yapmaması. Zira banka malı henüz satın alıp mülküne geçirmemiştir.

Bütün bu durumlar mülkiyetinde olmayan malı satmak nehyine dâhil olur. Zira bağlayıcı söz almak bizzat akittir. Dolayısıyla mülkünde olmayan bir malın üzerinde akit yapmış olur ki bu haramdır.

Hulasa: Bu şartların tahakkuk ettiği murâbaha alışverişi caizdir. Mesela bir kişiden veya faizsiz çalışan bir finans kurumundan 60.000 TL değerinde belirli bir arabayı senin için almasını istediğini söylediğinde mesela “senin için bu arabayı 60.000 TL’ye satın alırım ve istersen bir sene vadeyle 65.000 TL’ye veya 2 sene vadeyle 72.000 TL’ye veya üç sene vadeyle 80.000 TL’ye sana satarım ve tercih ettiğin vadeye göre aylık taksitleri düzenleriz ” dese yaptığınız murâbaha alışverişi caiz olur.

Lakin arabayı temlik etmeden (satın alıp mülküne geçirmeden) seninle belirli aylık taksitler üzerinden bağlayıcı bir sözleşme yaparsa (bugünün örfünde yazılı bir sözleşmeyi imzalattırırsa) ve vazgeçtiğin takdirde belirli bir meblağ zarar bedeli kararlaştırırsa ve bunu sözleşmeye dâhil ederse ve taksitlerin gecikmesinden ötürü gecikme bedeli ödemeye ilzam ederse yapılan alışveriş caiz olmaz. Hatta bu surette bu alışverişe bir de gecikme bedeli adı altında faiz karışmış olur.

Allahu Âlem.